

Biel Mesquida, Quim Monzó, Carles H. Mor i Santi Pau. Moderador: Àlex Broch.

Taula rodona: El text (isme), una literatura diferent

La ruptura enfront de la tradició

S. P. Per començar, es pot posar en qüestió el mot literatura o no?

A. B. Evidentment.

S. P. Doncs, ja està. Ja està tot dit.

A. B. Bé, però, almenys, malgrat que només sigui per qüestionar-la permetràs parlar d'una teoria i pràctica literària...

B. M. Mira, nosaltres escollim la barra entre la teoria i la pràctica literària. Això de la barra és importantíssim. Ja està bé de parlar de teoria i pràctica. Tot és pràctica i tot és teoria. Aquesta idea que la crítica és teoria i que la creació és pràctica ha desaparegut en la gent que no se fica cotilles ni fa compartiments tancats. Ha desaparegut la distinció entre gèneres i ha desaparegut la poesia, el teatre, la novella. Avui dia tot és poesia si la gent viu avui, si no la gent viu en el segle XIX o a la prehistòria literària.

S. P. Què és el que passa a la literatura actual.

A. B. Que la gent no ha trencat aquestes mides, continua amb una concepció tradicional de la literatura, que són els gèneres i que cadascú continua sense sentir la necessitat de passar de l'un a l'altre.

S. P. El problema no seria passar o no passar o passar-se. Trobo molt encertat el que deia en Biel, que ha utilitzat l'expressió que avui tot és poesia, però també es podria posar en qüestió, no? El problema és viure. Cal que ens hi

llancem sense por; aleshores, totes aquestes cotilles van desapareixent.

A. B. ¿Diríeu que hi ha un gran nombre d'escriptors que no es qüestionen aquesta transformació, que continuen amb uns plantejaments de la literatura entesa de determinada manera i que refusen tot canvi possible?

S. P. És clar, hi ha una tradició, hi ha una cultura adquirida o donada amb els seus valors que, per a molta gent, funciona, té una marxa, de la mateixa manera que hi ha una marxa en tots els elements de la vida humana. La qüestió es enfrontar-se i replantejar-se la tradició.

A. B. I la tradició defensa precisament el compartiment tancat, el no trencar. Tu creus que aquesta tradició és la que manté el gènere literari de la manera que l'entendem, la que manté...

C. M. La mateixa concepció d'escriptor que avui, sens dubte, ha d'ésser diferent.

B. M. Hauríem d'accentuar que quan parlem de literatura, parlem de literatura lligada amb vida i amb costums, amb maneres de mirar, de boxar, de menjar, i que, fins ara, això no s'ha qüestionat tampoc respecte als nous escriptors. I, a més a més, si mirem com viuen la majoria de gent que s'autotitula escriptora; jo, per exemple, no m'hi autotitulo, d'escriptor, en aquest sentit, perquè no faig les coses que solen fer. L'escriure va lligat amb cinquanta mil coses més, que se trenquen. No se pot trencar el gènere quan les persones no trenquen altres coses. Escriure i vida van lligadíssimes. Per exemple, jo, a vegades, sé que quan racionalitzo aquest trencament m'adono que, literàriament, no puc trencar una cosa si, existencialment, abans no l'he trencada. És completament segur que allò que faig és dolent. La gent que fa una cosa dolenta veu que fa una cosa dolenta quan no lliga en sa respiració, no? Aleshores allò no lliga i tu mateix t'adones que allò és dolent perquè vols fer mimesi de posicions estrangeres, de modes, un esnobisme gratuït, funcionaments d'una modernitat estranya que t'han vingut per lectura, però que no tenen trempera. La trempera és o no és, i al

material de l'escriptor això es veu molt clarament. I crec que hi ha una manca de trempera dins les pàgines que lleixo darrerament i m'angoixa molt perquè demostra que no hi ha trempera dins aquesta gent que omple aquestes pàgines.

Q. M. Aquests esquemes de literatura tradicional responen, em sembla, a la por de perdre, que se li destrueixi a les mans, el públic potencial que l'escriptor pot tenir dins la literatura catalana. És una idea molt generalitzada. Aleshores, penso que si això fos un país completament normal, la gent que està molt lligada a la tradició podria acceptar escriure coses com James Bond i agents secrets i s'ho passaria de puta mare, amb unes descripcions allucinants i terrenys per explorar. Hi hauria una immensa capacitat de noves possibilitats. La gent també se sentiria molt més deslligada, lliure, perquè no tindria la por de perdre això que diuen, no?, aquest petit públic potencial.

C. M. En analitzar la realitat catalana, com totes, influeix molt el context.

A. B. Com sempre ens trobem amb la complexitat del que s'anomena la «ideologia de defensa» dins la literatura catalana.

C. M. Evidentment, i afecta a nivell de llenguatge, a nivell de gèneres, a nivell de tot.

B. M. Sí, i és tan evident i es manifesta tant com ho mostra el fet que en Carles tingui un original que jo he presentat a en Castellet ja fa un any, o voltants d'un any, i en Castellet ha llegit el seu original, ha llegit el d'en Jordi Coca, ha llegit els de dos nois que van quedar finalistes en el Pla, ha llegit el d'en Jaume Creus i ha dit que tots aquests originals, que són cinc, tindrien dificultats de sortida comercial. Ell, com a crític, no tots, però alguns, els hauria defensats, però des d'una perspectiva d'estructura editorial la situació és diferent. A partir d'aquesta realitat ja pots veure, estires això i mira com te pot funcionar tot, vull dir, és que això no pot dur enlloc, perquè, qui ho pot publicar? El llibre d'en Carles H. Mor vendria uns quants centenars d'exemplars i, per tant,

no es pot publicar. Aleshores, aquí jo crec que hi ha tota aquesta escenografia que no funciona i que forma part de... S. P. D'un muntatge que no s'aguanta per enlloc. Tot és una mica mentida, una mica el que estem veient en el Congrés de Cultura Catalana, que tot és ple de mentides, que ens estem fotent un Congrés per a nosaltres mateixos.

La vida i la literatura com un tot

A. B. Abans s'ha parlat de prehistòria literària o literatura vuitcentista, expressió aquesta que, en alguns mitjans, sembla tenir, darrerament, una certa fortuna. Expliqueu-me què vol dir per a vosaltres el fet que una literatura no sigui la que creieu que s'ha de produir avui... ¿És que penseu que el moment actual exigeix un tipus concret de literatura? Per què ho penseu? I, aleshores, quin tipus de literatura exigeix? I l'altra literatura, la que refuseu, la que s'allunya d'aquesta posició actual, ¿la invalideu ja o l'accepteu si bé lluny de la vostra coordenada personal?

S. P. Jo aquí esmentaria el fet, i torno al començament, de dir i posar en qüestió el mot literatura. Perquè és que torno a allò que ha dit en Biel, no pots parlar només de literatura quan el que s'ha de posar en qüestió és tot. Tot. Tota una forma de vida i tots uns costums, unes institucions, tota una ciència, per dir-ho d'alguna manera, i, després, tot un científisme que venim arrossegant per tradició. Tots aquests models de vida són els que s'han de qüestionar. Aïllar la literatura seria caure en el mateix parany, i és que ja no és un problema de la literatura, el problema rau en el mateix fet de viure.

A. B. Aleshores el que es planteja és una transformació de la vida de cada un de vosaltres, i com a persones que exerceixen una pràctica literària aquesta transformació s'hi reflecteix.

S. P. Jo no penso que sigui tant un problema de transformació, sinó un problema d'estar, de saber estar en el moment, ara, aquí, i prou.

C. M. Bé, jo sols voldria matisar que hi ha una pràctica específica literària i que caldria parlar-ne.

S. P. És que jo no vull caure a aïllar-la, és que aleshores ens passem el temps compartimentant les coses.

C. M. Però no s'ha d'aïllar res, simplement acceptar que entre la teva activitat n'hi ha una d'específica, que és la pràctica literària amb una dinàmica pròpia i que s'insereix dins la pràctica específica de la literatura catalana actual, que, en la seva major part, respon a uns plantejaments tradicionals. Què vol dir això? Doncs, que respon a uns plantejaments naturalistes, a uns esquemes, a una artificiositat, a uns codis que vénen del segle XIX i que no s'han transformat, és clar, però que s'alteren, perquè tot codi necessita sempre una transformació, una renovació...

S. P. Un canvi...

C. M. Un canvi, però també una transformació. És a dir, els westerns no són sempre el mateix western, sinó que varien els personatges, varia el final... varia tot... Doncs, a la narrativa, li succeeix exactament el mateix. Només es privilegia el punt de vista des d'on es narra l'objecte de la representació, però mai se cerquen altres possibilitats. En aquest sentit és tradicional, en aquest sentit és noucentista. O sigui, només es qüestionen les regles de la representació, però no es fuig mai de la representació.

A. B. Creus aleshores que la literatura catalana és repetitiva, que està dins d'un cercle que no ha trencat, que no hi ha novetat ni «modernitat», i que no es mou...

S. P. Dels esquemes tradicionals de la literatura de sempre.

C. M. Sí, sí. Exactament.

S. P. Un mirall, d'un mirall, d'un mirall, d'un mirall.

Q. M. No sols succeeix a la literatura catalana, sinó a totes. Són totes les literatures que pateixen el mateix envelliment.

S. P. Totalment d'acord. En tot cas, el que podríem dir és que la literatura catalana es distingeix per tenir un mirall més, o diversos miralls més, dels que tenen les altres literatures.

Sobre la literatura catalana incideix tota la repressió que històricament ha patit.

A. B. La qüestió nacional condiona tot el procés de la literatura catalana. És un fet decisiu i definidor.

C. M. Certament, no hi ha hagut una estructura i una infraestructura culturals de nació o estat. Les editorials, és clar, es mouen en uns marges molt petits i, en definitiva, l'actitud d'en Castellet és justificable també, perquè és el director literari d'una editorial, que és una empresa.

B. M. És que en Castellet vol parlar amb nosaltres, ens ho està repetint des de fa bastant de temps, mesos, té una actitud totalment oberta, per exemple cap a un «Tectual», cap a una gent que no són els «normals». De tota manera, el problema de la publicació d'aquests textos és greu. Si un lector mira avui què es fa aquí, aquests textos no existeixen, la literatura dominant és una altra, però dominant totalment, perquè és que no hi ha altra cosa, perquè els textos subterranis són minoritaríssims i no es poden publicar.

Q. M. Aquí s'hauria de plantejar per què s'han de publicar aquestes novel·les o si no es podria, per exemple, publicar aquests textos com fos i on fos, si no, realment, estan deixant de ser literatura. I és que, probablement, no fan res en una editorial esperant ser publicats quan sabem que difícilment ho seran. Allò que cal és cercar altres formes, sortir al carrer i guixar-ho per les parets, publicar-ho en fulls volants, a revistes marginals. Almenys jo veig aquesta funció a «Tectual».

A. B. Hauria d'existir, malgrat que fos minoritària, una edició d'aquests textos.

S. P. Evidentment, i si certs senyors ens pregunten què és la cultura actualment, o la literatura, o l'escriptura, nosaltres els endinyem els nostres textos i si no daixonses no daixonses, ja s'espavilaran. Nosaltres ja ho fem. Suposo que deu ser una solució a criticar la que hem pres amb «Tectual», no? Però almenys és una opció, entens? I si aquests senyors tan seriosos s'interessen pel que es fa avui dia, per allò que els joves d'avui... aquests xicots tan simpà

tics... que sí... que ho volen canviar tot i tal... doncs, miri, és això. I, és clar, t'ho pots esperar tot. Qui menys llançarà un bram que farà tremolar tota la santa institució de les lletres catalanes.

Desplaure al lector

B. M. Jo vull fer un míting ara...

S. P. Va, vinga.

B. M. No, un míting curtíssim, però que quedi tot estructurat, vull dir, per posar una mica més clar allò del llenguatge. Nosaltres, en principi, el nou material que utilitzem són tots els llenguatges; però, concretament, el llenguatge entès com a llenguatge literari. Tots els llenguatges, evidentment, van lligats a sa vida quotidiana, que va lligada a una societat determinada, aquesta nostra societat determinada és la de Barcelona, la de Mallorca, la de València, però normalment la societat on la llengua catalana és la llengua no oficial. Aleshores aquesta llengua no oficial sofreix una influència durant tot el nostre aprenentatge i la nostra vida diària a través dels mitjans de comunicació i educació, de l'espanyol. Això va lligat amb el problema nacional i se reflecteix en la manera de xerrar de la gent, i en la manera de xerrar meva, i en aquesta parla a diari plena de sintaxis equivocades respecte a les normes ortogràfiques, de castellanismes, d'anglicismes i de qualsevol tipus de parlar malament en tot el que significa parlar malament que és allunyar-se de les normes fabrianes. Aleshores mos trobem que això determina i va totalment lligat, que això té una regla de representació que són ses dominants, ja no tan sols a nivell de llengua catalana, sinó, per a mi, bastant a nivell de totes les literatures occidentals, que són aquestes regles que, simplifico, la burgesia ha instaurat dins els codis estètics, especialment, dins el camp literari, com són la representació, la versemblança, el realisme, el naturalisme, tot el que en vulguis dir. Bé, a mi em sembla que intentar trobar una alternativa en això, que trenqui totes aquestes

greus influències que tenim, és positiu. Des de la d'una descarada direcció política que ha portat a una llengua sense status, ni mitjans, ni diaris, ni escola, ni res... a un tipus de cultura on dominen uns valors, del proletariat immigrat, el proletariat d'aquí, la petita burgesia, les classes mitjanes, on tot el que no sigui representació, versemblança, còpia de la realitat i que s'entengui, és avantguardisme, i tot d'una ja li claven l'etiqueta d'aquest avantguardisme en es cul i ja està. Vull dir que això dona una impossibilitat total. I el que no se plantegi, al meu entendre, de fer una altra cosa... encara que sigui solament intentar-ho, sabent que no s'aconseguirà, perquè no se pot aconseguir mentre aquesta vida quotidiana està totalment impregnada d'aquests valors, i jo per ara no hi veig cap canvi; a més, aquesta vida quotidiana som nosaltres mateixos, la meua vida quotidiana, no la vida quotidiana d'uns altres senyors, sinó la meua, com a senyor que he de fer aquesta cosa... Jo l'únic que pur fer és, alhora que me vaig fotent en mi mateix, quan m'estic a mi criticant els meus valors, que jo considero que són regressius, en lloc d'uns valors que jo puc veure progressius... que en sa meua escriptura això s'intenti reflectir i un ho pot intentar i un ho pot reflectir escrivint, per exemple, malament, amb faltes, vull dir, destruint, robant aquestes regles que mos han donat i fent-les malbé, introduint el castellà, l'andalús, introduint els immigrants, introduint tota sa parla i s'atmosfera de llenguatge, en sa qual estic visquent i que no és acceptada per es *status* literari de sa gent que diu lo que és literatura i lo que és púrria i *xapuceria*. Jo crec que fent de *xapucer* i fent es que no sap escriure, i intentar robar de mala manera les normes lingüístiques és una de ses poques maneres d'aconseguir-ho. Però sabent que alhora t'ho has de fer tu mateix, que el llenguatge, tornant a recalcar el que hem dit al començament, no és una cosa separada de tu mateix, sinó allò que es veu ben bé que no funciona, i a mi, per exemple, en aquest moment m'està passant en moltes coses que no me funciona perquè no, perquè ja no me funcionen

en el meu nivell vital. I crec que, per ara, aquest nivell funciona poc perquè nosaltres mateixos, també, moltes vegades, caiem en s'idealisme, o jo hi he caigut, de creure que sí, que produïm trencaments; però aquests trencaments es fan totalment en el buit i es fan totalment dins l'ideal, un ideal platònic o dins l'ideal que vulguis, però dins l'ideal que no té res a veure, que allò no pot funcionar de cap manera. Crec que el que podem fer, és a dir, per ara i, a més a més, m'emprenya molt, però s'única cosa progressiva que es pot fer i que fem és no plaure a la gent, és desplaure, és crear merder i que no agradi a ningú, i jo he arribat a aquesta conclusió que un dels trets és no agradar.

C. M. És que la literatura no es tracta d'un concurs d'estètica, no?

S. P. No, i després diguem-ne que el problema d'agradar o no agradar és un altre.

A. B. Bé, però, Biel, tota actitud que la història literària ha considerat d'«avantguarda», ha pretès aquesta subversió, aquesta provocació. Aleshores, aquesta posició actual teva, ¿pot anar més enllà d'altres que ja hem viscut en la tradició literària i que, precisament, per història, sabem que no han assolit llurs propòsits? Vull dir, per exemple, quan el surrealisme plantejava una opció, un programa, un manifest, plantejava, precisament, la subversió, l'enfrontament. Aleshores, em pregunto, ¿estem seixanta anys més tard repetint les posicions individuals de revolta o d'oposició que en altres moments ja han estat manifestades i han estat assimilades?

B. M. No. Resulta que no han estat assimilades i, a més a més, el que jo veig és que no som aquí en el moment en què eren els surrealistes a la França que tu dius. Jo no ho sé, jo considero que no hi som gens aquí, i no sé on som, però som en un altre moment, i si tu creus que això és repetir, molt bé, que sigui repetir, però és que nosaltres no som on eren els surrealistes d'en Breton. El surrealisme d'en Breton és una cosa que tenim culturalment, que hem après o no hem après, hem llegit uns llibres, etcètera, però jo crec que, per exemple, de moment que aquí es demana s'Estatut

del 32 en es camp polític, en es camp cultural, literari, etc., som en uns plantejaments i en una situació històrica diferent.

A. B. Evidentment, que hi som. Però ara retrobem de nou unes actituds, i aquestes actituds i declaracions poden tenir unes referències al comportament, motius i raons d'un tipus conegut d'avantguarda, d'un tipus d'oposició, de destrucció, de provocació d'un status literari establert. Solament em pregunto i et pregunto això.

B. M. Quan el surrealisme també hi havia, si anem a s'anàlisi social, sa mateixa classe que en aquest moment és sa que ho domina tot, en aquell moment també ho dominava. Però la situació és diferent, malgrat ser una mateixa classe, perquè, en aquest moment, tot s'ha complicat molt més: hi ha la bomba atòmica, les multinacionals, hem viscut uns feixismes i n'hi ha uns altres, el poder de la televisió és total. Això explica unes diferències. A més a més, jo crec que un senyor que vol viure sempre ha d'estar revoltat, encara que l'expressió no m'agrada gens i soni una mica a pamflet.

S. P. Una cosa que esteu deixant de banda i que em sembla que és bastant important, és la referència, i torno a insistir-hi perquè em sembla que és molt important al tot. No només a la literatura, a l'escriptura de l'escriptor, escriptor dins d'una caserna, sinó que es tracta de tot. Els surrealistes jugaven a partir d'una tradició literària. Aquí estem parlant de tot i, en certa manera, ho estem reflectint aquí que és un discurs molt dispers, o un discurs, d'altra banda, molt poc compartimentat, entens? És que una mica les coses van per aquí, no tant per dir centrem el tema, sinó dispersemo-lo, és a dir, recollim tot el que no és tema, que és el que està introduint una mica en Biel i així sí que hi ha elements revolucionaris o positius, o digues-li com vulguis, això és un problema de llenguatge. Jo crec que, en aquesta conversa, hi ha elements molt importants...

A. B. Em continua preocupant i em qüestiono què hi ha darrera aquesta actitud de provocació i els seus límits reals.

S. P. La paraula actitud... Tu prens com a referència la literatura, el treball com a escriptor, que té una actitud enfront de la vida, i aquestes coses... Però, aleshores, ja fas una mica de trampa, ja tornem a la caseta, al lloc on li correspon el status de l'escriptor.

A. B. Vull dir, simplement, que és evident que en un tant per cent de la vostra activitat, del vostre viure, de la literatura o del que se n'ha dit literatura, ocupa una part; aleshores, és evident que aquesta part condiciona un tipus d'actitud o comportament davant la literatura i la seva mateixa funció.

S. P. Bé, però, per què no parlem del plaer, del terme plaer? No ho sé, també s'hauria d'esmicolar aquest terme; però, bah, per què no parlem del plaer? És a dir, jo m'ho passo molt bé escrivint, però és que també m'ho passo molt bé fent moltes altres coses.

C. M. Perquè ara estem parlant de literatura. Torno al que he dit abans, que jo veig que hi ha una pràctica específica concreta i per a fer aquesta revolta en el camp de l'escriptura, per exemple, es necessiten unes eines, unes eines teòriques i pràctiques. Som en un camp que és una pràctica, que té una història i aquesta història...

S. P. Sí, molt bé, és que, possiblement, estic intentant incidir en aquesta mateixa història.

C. M. Sí, en aquest sentit pot ser suggerent tot el que dius, però això, de moment, ens porta a una dispersió.

Qüestionar la llengua com a eina de treball

A. B. En tots aquests plantejaments que s'han fet, en molts dels quals estem d'acord, hi ha dues coses: una persona analitza tot el seu entorn, tot el seu context, pren una opció i una actitud, la que sigui, la paraula és la que no ho defineix; ara bé, des del moment que hi ha una pràctica literària, aquesta actitud o posició incideix sobre la llengua, el llenguatge. D'acord. Molta gent això que aquí s'ha defensat, de què hem parlat, molta gent, segurament, pensa el mateix

i pensa que, certament, s'ha de fer el que sigui a tots els nivells. Però, quan utilitza la seva eina de treball en el camp de la literatura, no la qüestiona i continua utilitzant la llengua literària com s'ha utilitzat sempre. Aleshores, jo em pregunto, ¿és inevitable, absolutament imprescindible, aquesta ruptura o transformació a nivell de llengua?

B. M. És que, al meu entendre, l'eina aquesta no, en principi, mai no serà la d'abans, perquè emprarà el llenguatge d'ara, si no és un senyor que estigui ancorat en el passat. I, certament, n'hi ha molts que sembla que s'hagin aturat en una cosa i intentin repetir-ho, que això també es pot fer, repetir Víctor Català, per exemple. El llenguatge solament no pot transformar l'home. El llenguatge és una cosa viva. Però és que aquestes qüestions ni tan sols no es plantegen. No són conscients. Utilitzar el mateix llenguatge de la tradició literària ja és repetir tot uns sistemes, que són uns sistemes que, al meu entendre, no responen a la manera de viure d'avui i, a la vegada, sí que hi responen, perquè molta gent no ha qüestionat la seva manera de viure i, aleshores, sí que hi respon, vull dir, no són actuals. Jo crec actualment, en el moment present, no en el concepte d'«avantguarda», que evit perquè trobo que és una paraula horripilant i militarista, ja que ve dels militars i és una etiqueta que no diu res i que ho arregla tot. Avui, per exemple, el que jo estic fent, aquesta nit, jo, a la una, si molt convé, he d'acabar una cosa, aquesta cosa que estic fent crec que respon a allò que estic fent també ara, vull dir, al llenguatge que estic visquent i no hi respon d'una manera mecanicista que estic visquent avui o que escriuré aquesta nit, no, sinó que hi respon d'una manera plantejada teòricament i pràcticament. Ho he teoritzat, però, com que ja t'he dit que les separacions d'aquesta teoria i pràctica no les veig, precisament en el text que he de fer aquesta nit sé que hi ha una part que serà una part on jo, alhora que medito en l'escrit, me plantejaré l'escrit perquè és una cosa que he començat aquest matí. Hi serà tot allà dins, no hi haurà tota aquesta diferenciació entre pràctica i teoria. Quant al

problema nacional, aquesta opressió nacional que se reflecteix moltíssim i que no hem analitzat clar i que crec que això serà una cosa d'aquests anys que vénen analitzar-ho, fa que fins i tot actituds d'aquestes que haurien de desplaure a certa crítica de dreta, com podria ser el senyor Triadú, o com puguin ser altres crítics, ho puguin recuperar estant-hi o no d'acord. Vull dir, és que aquí estem pitjor que els mateixos surrealistes, dels quals abans parlàvem. Com a mínim ells van poder crear merder, però és que a nosaltres o ens ignoren o ens recuperen a partir de la nostra «diferència». Com que no tenim res, és a dir, l'altre dia no sé qui me va dir que em va posar els pèls de gallina: «Biel, és collonut, però és que dins la literatura catalana tenim una persona entre llibertària i avantguardista i com que la necessitàvem...». Durant el Congrés, un senyor me va dir que estava molt content que jo anés al Congrés, perquè representava l'esquerra del Congrés i ell podia tenir un plantejament més de dreta; si jo no hi anava ells s'havien de posar més a l'esquerra. Aquest és un dels problemes que no m'acab d'aclarir, vull que quedi ben clar en tot el que he dit, que no ho sé, que estic com un poc apassionat i no m'agrada gens, però estic en un moment en què el meu discurs és totalment l'encreuament de fissures d'aquest tipus de contradiccions i d'aquestes reconstruccions nacionals que s'estan inventant. Jo no me reconstrueix nacionalment de cap manera. Sé que serem aprofitats realment i crec que, a la millor, me dedicaré a fer novel·les, quan certa gent que d'aquí a un any veuràs que fan novel·les de trencament, me dedicaré a fer novel·les a lo Víctor Català, a lo Prudenci Bertrana o a lo Ramon Llull, precisament perquè les coses aquí van, en aquests moments, camí d'una gran confusió. Aquest perill de recuperació no passaria en una cultura normalitzada com la francesa o dins una cultura burgesa; però és que aquí no som ni una cultura burgesa ni una cultura res. Molts dels nostres treballs cauen en el buit. Per tant, hem de ser molt puntuals i molt situacionistes, que cada dia m'agraden més les paraules situa-

cionistes aquí, perquè l'única manera de funcionar serà el situacionisme. Treballar per avui i prou. L'exemple és el meu *L'adolescent de sal*. Avui m'han dit que no em volien en una revista, perquè el meu específic era el literari i no era el cinematogràfic i els he dit que se podien morir tots, que eren uns cretins. Ho va dir la plana major de l'esquerra cultural d'aquest país i demostra que això està fotut. Que en Triadú digui que aquella novel·la, tan diferent als seus plantejaments estètics, és collonuda, que en Castellet enviï uns crítics holandesos per dir que jo sóc l'avantguarda, que uns crítics cinematogràfics dient que el meu específic és el literari no em vulguin en una revista i que el Carles digui l'específic literari, me treu de sol, me treu de sol perquè estem aquí a punt de fer un joc d'allò més dogmàtic, solidificat, estereotipat.

S. P. És que estem vivint de fal·làcies, de fal·làcies històriques, que ens han dit que la llengua catalana, que la cultura, que la senyera, que entre tots ho farem tot, i l'escriptor ha tingut de fer de polític, de firmar cartes, etc. Això ja ha passat i encara sort que ha passat. L'època de l'Institut Alemany era una altra cosa. El context que t'envoltava era totalment diferent. Per anar a l'Institut Alemany, després de l'atemptat de Xile, concretament, jo tenia por. Allò condicionava el que fèiem i la nostra pràctica quotidiana d'escriure. Ara som en una situació totalment diferent i el que faig és totalment diferent al que feia abans, perquè ara és ara.

C. M. Tu creus que ha canviat la situació política, la situació social?

S. P. Jo crec que sí.

Q. M. Res no ha canviat i res no canviarà.

C. M. Perdona que m'apassioni jo ara, però què és el que ha canviat? Què ha canviat? Que aquí abans fèiem reunions i patfem? Que tancàvem les persianes per si venia la policia i ara no?

S. P. I això t'afectava, no?

C. M. Oh, és clar que m'afectava. Molt!

S. P. I t'afectava en la teva pràctica quotidiana, no? Bé, doncs, ara funciona d'una altra manera.

B. M. Recollint això del canvi, crec que, precisament, dins el camp literari, avui dia ha canviat el no canvi, per dir-ho d'alguna manera. I això és més fotut que abans! Perquè abans, jo, l'any 1971, vaig dur *L'adolescent de sal* i alçava butllofes i ara porto deu «adolescents de sal», i què. Això s'assembla al que ha fet l'Oriol Pi de Cabanyes, que m'ho ha estat contant i que sortirà publicat a Aymà, que, formalment, és una de les editorials més conservadores.

C. M. Però, tu, no t'ho podies imaginar que la teva novel·la obriria un camp?

B. M. Però és que no és cert que obri un camp! És mentida que l'hagi obert i és estrany que en aquesta situació de canvi que vivim un llibre d'aquestes característiques o semblants no provoqui cap reacció.

A. B. Vulguis o no vulguis hi ha un cert grau d'assimilació. En aquell moment vas produir una cosa i va ésser en aquell moment.

B. M. Quan una cosa és assimilada hi ha un tipus de transformació i a mi em sembla que aquesta transformació no existeix.

A. B. S'ha transformat en un nivell, en una sèrie de persones, que han escrit alguna cosa semblant, però el drama seria pensar que el que tu has escrit pugui arribar o pugui transformar molt més. Són els límits de la literatura.

B. M. No, no m'he explicat bé. La paraula assimilació no em convenç gens, el que vull dir és que no hi ha cap tipus de canvi de sensibilitat, al meu entendre, no hi ha cap tipus de canvi social, en el fons, ni canvi quotidià. No, les relacions entre la gent, que van des de les relacions laborals, les relacions humanes, sexuals, de poder, etc., estan plenes dels mateixos llocs comuns del franquisme. És com si esti-guéssim tots empastiferats. Hi ha molt de maquillatge, però aquest maquillatge amaga aquests mateixos llocs comuns i crec que nosaltres, fins a un cert punt, també estem plens

d'aquests mateixos llocs comuns dins sa mateixa teorització i pràctica literària.

Les funcions d'una pràctica literària

A. B. ¿Es tractaria ara de parlar o, més bé, de pensar en veu alta quina és la vostra articulació dins la literatura catalana actual? Hi ha uns problemes individuals i de transformació individual que es reflecteixen en unes obres literàries específiques, però a la vegada en el llenguatge, en els textos que acompanyen el vostre procés. Hi ha un treball sobre el llenguatge. Una ruptura que estableix unes coincidències, una convergència en la vostra pràctica literària que us porta a reunir-vos i fer «Tectual». Però, d'altra banda, no podem ignorar que existeixen dins la literatura catalana, altres processos de transformació individual representats per altres noms que no senten o no han sentit la necessitat de realitzar aquest treball sobre el llenguatge, a vegades bàsicament provocador, que a més no qüestionen com tampoc la tradició que han hereditat. Seria interessant de precisar per què es donen aquestes dues actituds i què les diferencia realment.

C. M. Jo el que fixaria és una cosa que és molt significativa i és que «Tectual» no sigui un grup homogeni, sinó que hagi sortit el Biel, en Quim, en Santi, la Xesca, jo i molts d'altres i que hagi sortit gairebé per una sensibilitat que hi ha. El Quim Monzó, que porta una marxa teòrica-vital molt diferent a la nostra, una història personal molt diferent i una història intel·lectual, però que coincidim; o la Xesca, que escriu un llibre amb el qual estem d'acord i que és molt diferent de la literatura que s'escriu o, fins i tot, l'Albertí, també, encara que hi hagi punts de discrepància. Això és molt significatiu, que dintre de les lletres catalanes, per dir-ho d'alguna manera, o la gent que escriu o com se li vulgui dir...

S. P. Conflueixin en aquest moment aquesta gent.

A. B. Però conflueix una sèrie de gent, que hem dit diversa,

que quan escriu o parla del que escriu utilitza una terminologia concreta. Això vol dir que hi ha una teorització o posició prèvia; per tant, una confluència conscient sinó perquè s'ha arribat a utilitzar una terminologia concreta com «materialitat», «productivitat», «transgressió», que mostra el que hem dit; que, magrat el procés individual de cadascú, hi ha una confluència que us porta a «Tectual». Si és així, ¿quina funció doneu a la vostra producció, que té una mínima base de grup, dins la literatura catalana actual?

S. P. El que he intentat explicar-te és que, d'alguna manera, els plantejaments ja no estan passant tant per termes con la literatura, sinó per tots uns altres conceptes. Aleshores sí que ara, en aquest moment, després d'haver dit tot el que hem dit, entra, d'alguna manera, parlar del plaer de l'escriptura. Quant a quina funció doneu a la literatura? Miri, escolti, jo en aquestes coses no hi entro. Aleshores, per intentar parlar-te del plaer de l'escriptura jo no puc dir «no ha lugar a la respuesta». Hauria d'argumentar una explicació teòrica que estaria estructurada sobre les mateixes bases en què tu m'has formulat la pregunta i així... no ho sé, es torna a uns plantejaments que defujo. Amb això torno al començament.

A. B. A part d'aquest jo escric i prou, hi ha alguna cosa més?

S. P. Home, no, jo sóc aquí i això ja vol dir alguna cosa, no...? Però... és que, a més, el plaer ja és subversiu.

B. M. Jo crec que una funció és despeçar aquest cos que és la llengo i despeçar-nos naltros. Despeçar vol dir rompre en peces, tallar, trinxar. No sé com dir-t'ho. Jo avui estic fent (et dic això d'avui perquè ho he estat fent aquest matí i m'ho he passat molt bé i molt malament). He estat despeçant uns articles damunt sa família, damunt s'exèrcit i alhora els he romputs en trossos i he anat ficant un text meu enmig d'ells, una història d'un pare amb un fill, etcètera, que també estava despeçant. Sa llengo en aquell pare no sé ni si històric era, perquè era un despeçament d'una sintaxi mesclat amb un despeçament d'unes lleis de s'exèrcit i un

panegíric damunt sa família. Per mi això funciona ara perquè estic segur que crea merder, des del sintàctic en introduir l'espanyol amb el català en no ser fidel a unes regles que s'han de complir, ortogràfiques, sintàctiques, morals, estètiques. Fer una narració amb començament, nus i desenllaç, amb unes paraules classiquíssimes, amb unes frases perfectes, amb un subjecte-verb-complement, amb unes subordinades meravelloses, amb una història amb un referent totalment exterior i que sigui com una espècie de filigrana que ho podia haver escrit en Prudenci Bertrana o en Josep Pla o qui fos, és una altra cosa. Però a la vegada trinxar, tallar, rompre, també pot voler dir alhora fer una cosa clàssica, amb una utilització de sa llengo i sempre aquest despeçament i aquesta supressió i aquesta transformació van lligades a unes denotacions que van lligades a un tot. Que va lligat amb el fet que hi ha una actitud antiespanyola que a mi me cabreja, perquè no entenc massa això de sa cooficialitat i de s'oficialitat, va lligat al fet que no tinc uns dogmatismes apresos, va lligat a la qüestió dels Països Catalans en relació a sa llengo, que ho entenc uns moments a Barcelona i després quan vaig a Mallorca ho veig d'una altra manera, i quan estic parlant amb un valencià ho veig d'una altra. I quan parlo amb una perruquera immigrada que no entén res i me diu que ha vist una cosa meva a la televisió i que no ha entès els textos, d'una altra. Vull dir, va lligat amb tot. I tot s'interrelaciona a través d'una eina, que intent dominar i que, això sí, dominar ho entenc en el sentit d'utilitzar-la al més bé possible, com si fos una metrallera, com si fos una ploma, que és es català. I el català com si sabés tots els secrets. Perquè, evidentment, aquella cosa que abans semblava que me carregava i que era allò de s'especificitat per mi passa, totalment, per sa llengo. En darrer terme es «merder» és, precisament, polimorf, polisemi, politot.

S. P. És clar. L'escriptura és això, tu. Una seminació.

C. M. Jo diria que l'escriptura no és transgredir per transgredir. Veig que la intervenció d'en Biel ha anat una mica

per aquí. Que ara es pot escriure una cosa així amb un sentit de trencar, despeçar, con deies, o amb un sentit classicista. Jo no ho veig així. Jo veig com està la literatura dominant i veig que el que predomina del llenguatge és el vector descriptiu, narratiu i discursiu lògic. Aleshores el que jo intento és trencar o rebutjar sistemàticament el vector aquest narratiu, descriptiu i discursiu lògic. Aleshores, en aquest punt, és quan es pot parlar d'un defora, de no referir-se a un defora, a un significat, treballar la materialitat del text. Què és la materialitat del text? És el mot com a unitat primera del text, la concatenació dels mots, és a dir, la frase, els elements d'un discurs. I fugir de la referència a un defora, entenent per un defora un defora naturalista. És clar que aleshores s'hauria o s'haurà de parlar d'una lògica simbòlica, d'una altra lògica..., de sensacions. Però ja seria trencar amb la literatura tradicional. La resposta és aquesta. Si això és una provocació, doncs, molt bé, ho serà a més a més, però la funcionalitat no és, per a mi, bàsicament, de fer una literatura de provocació.

S. P. Quina és?

C. M. Quina és? Doncs, la de destruir o transgredir la literatura tradicional. Parlar de la provocació per la provocació ho veig com una actitud terrorista des d'un punt de vista literari.

S. P. L'única cosa que estic intentant dir és que tu parles d'un llenguatge dominant i de la voluntat de transgredir-lo. Per això permet immediatament l'entrada de dir que en Mallarmé, per exemple, a tal època, doncs ja ho va fer.

C. M. Perquè és el discurs literari, perquè en Mallarmé escrivia. Agafava un llapis i escrivia i jo també. Pots fer un munt de coses, però quan agafes un llapis estàs escrivint i utilitzant un català.

S. P. Un català. Bé, però, fins a quin punt és català? El parlar del carrer és absolutament ple de deformacions.

C. M. Bé, però serà llenguatge escrit, doncs. Serà la llengua escrita.

S. P. Però és que resulta que s'utilitza un català literari que a la pràctica usual és diferent. En aquest sentit hi ha una cosa que cal subratllar del que ha dit en Biel i que crec que ha quedat una mica oblidada. Seria bo de preguntar-se: ¿quina és l'única eina que puc tenir per transformar aquesta realitat que conec, que m'envolta, que utilitzo i com es troba lingüísticament, filològicament i socialment aquesta llengua? Quina és aquesta realitat? La realitat és aquesta, però el català és així, tu.

B. M. Jo que tenc una pràctica, i que he estat molts de dies en relació amb la gent de s'Institut d'Estudis Catalans, sé quina és sa llengo que ells voldrien implantar a una Catalunya, a uns Països Catalans, democràtics i feliços, on s'Institut d'Estudis Catalans fos una institució, seria una llengua que a mi no m'interessaria gens, perquè seria una llengo que precisament demostraria que hi ha la institució que domina totalment, que seria la dels burgesos, encara que pogués dominar la CNT o... el PSUC o qui fos; entens? perquè si llegeixes aquest mateix llibre que duc jo ara, en aquest llibre domina sa llengo de s'Institut d'Estudis Catalans. I això ho ha fet gent anarquista. Això no lliga. Per què és que no lliga? Perquè els correctors segueixen les normes de s'Institut d'Estudis Catalans i aquí, aquests senyors, que a la millor no ho han sentit dir mai, diuen que «les 1.000 cadires que vam llogar, 300 restaren mortes per terra, mutilades o estripades, violades, esmicolades», i segueix un català on no hi ha cap falta d'ortografia, que no fica cap paraula com «rotllo» tan utilitzada i present a la seva conversació. On és que fica «rotllo» i tal i coses d'aquestes. Això per a mi no funciona. I no funciona perquè l'han corregit uns senyors que saben quines són ses normes, però que no reflecteixen el parlar del carrer. Llavors passa cosa, passa cosa quan aquest poder lingüístic és el poder dominant i crec que, en el fons, mai no hi ha una transgressió per una transgressió, vull dir que això ho veig totalment gratuït. Tu has dit fa un moment que crear «merder» era terrorista i jo ho neg i crec que no ha estat

dintre de ses referències que hem fet. I que crear «merder» no és tampoc gratuït, perquè passa un munt de coses, perquè passen moltes coses i aquestes coses van relacionades amb sa llengua, amb sa parla que tenim i es relaciona amb sa TV que miram i amb sos llibres que llegim i amb totes aquestes coses, i llavors això passa i aquesta és la nostra resposta.

De teoritzacions, estètiques i contradiccions enriquidores

B. M. Vull afegir una cosa. Durant un any i mig, o una cosa així, que per a mi va ser un temps força conflictiu, vaig conviure fent articles, mirant o discutint articles fets pels altres, era el temps dels collectius «Trencavel» i «Ignasi Ubac». Jo estava entre les dues «lleialtats», perquè els «trencavels» sabien que jo tenia contactes amb els «ubacs» i aquests amb els «trencavels». Jo era enmig dels dos. Sempre he intentat dur un discurs antidogmàtic, perquè precisament, per circumstàncies, supòs que tots les hem tingudes, però les meves particulars són les que abonen millor, he viscut sempre voltat de dogmes. Llavors, em fotia moltíssim sentir sempre els «ubacs», que parlaven de «materialitat», de «modernitat». I també m'emprenyava sentir els «trencavels», que parlaven amb conceptes d'un llenguatge polític, de la conquesta del poder, de s'opressió nacional, de s'opressió de classe i no parlaven de sa literatura. És a dir, uns m'interessaven perquè incidien molt en elements del discurs literari i els altres perquè incidien en unes opressions concretes, però m'adonava que eren dos discursos que en el fons me carregaven, perquè eren dins es seus compartiments bastant... parcials, sòlids. Estaven molt segurs del que deien. Jo, de vegades, m'emprenyava amb els «ubacs» perquè deia: cony, si que n'esteu segurs, i també amb els «trencavels» amb la qüestió Països Catalans i la literatura nacional-popular... I vaig arribar a una mena de discurs que he continuat duent, en aquests moments, i que em sembla, evidentment, es millor del món, que és es meu... És totalment contradictori, intenta conèixer ses teoritzacions que se

fan a llocs con França, m'interessa els telquelians, m'interessa sa virgueria que fan els semiòlegs italians. És a dir, m'interessa tota la gent que en aquest món està investigant es signes, siguin quins siguin, es signes, i, evidentment, m'interessa sa gent que, a més a més d'investigar signes, sa seva ideologia va lligada amb un treball interdisciplinari, obert, que follen molt i són gent collonuda, i com més veig això, siguin estrangers, russos, italians, hi vaig. Llavors, en aquest moment, veig, mirant un poc en perspectiva, que sa meua posició crec que era molt positiva, perquè intentava intermesclar unes posicions que potser per elles mateixes quedaven totalment mutilades. El meu problema era que a mi m'interessava tothom. Vull dir aquests dos grups concrets que en aquells moments funcionaven.

A. B. Has parlat de contradicció i crec que val la pena de parlar-ne, perquè si aquesta contradicció es considera productiva i enriquidora em sembla molt bé. Però, llavors, diguem-ho sense por, perquè em sembla molt bé que existeixi un refús d'unes formes i posicions concretes i se n'estigui cercant unes altres sense saber exactament fins on es podrà arribar. És una recerca que és en camí. Això ja és una elecció. I aquest procés, aquest canvi, comporta la producció d'uns textos que són els que en aquests moments interessa analitzar. És a dir, conèixer. De tota manera, el que sorprèn, però, el que pot arribar a sorprendre a una persona que llegeix, que us llegeix, és que, en principi, generalment, quan hi ha una certa «marca» de grup, en uns conceptes mínims sembla que s'ha d'estar d'acord i sobre aquesta mínima coherència s'edifica, es construeix, el grup fa la seva acció. Seria interessant trobar, si hi ha, certament, aquesta mínima coherència; allò que interessa és trobar els mínims punts d'acord sobre els quals es basteix una manera de fer una literatura, amb les cometes que li vulgueu posar.

C. M. Repeteixo que fins ara només es parla d'una actitud. I amb la teua intervenció d'ara, Biel, ho ha clarificat més encara. Tot això de la referència als «trencavels» i als «ubacs». Tot això és una actitud. Per exemple, aquí de teoria no se'n

parla. Quan surt una paraula teòrica, com especificitat, aleshores es rebutja.

B. M. No, no, no. No es rebutja.

A. B. Hi ha un tipus de literatura que recolza sobre conceptes com aquest. Però... fins a quin punt s'han arribat a assumir? Una part de la literatura més jove que s'està fent, ¿ha elaborat una teoria o ha arribat a una pràctica sense l'elaboració d'aquesta teoria? Hi ha uns mots que semblen la clau de tot aquest procés. Els manifestos dels «ubacs» en són plens.

B. M. Sí, però, per exemple, jo defens que sempre que ho he intentat, quan he teoritzat des d'un comentari, una ressenya d'un llibre o un article, sempre que he parlat de determinats mots he intentat no tan sols dir-los, sinó explicar-los dins el mateix article. Em refereixo als que hem citat aquí o alguns altres d'aquests de transgressió, modernitat, materialitat, plaer. Però és que en aquest moment jo em veig incapaç d'explicar quan he utilitzat la paraula «materialisme» a un autor el significat exacta de quan la vaig utilitzar. I si em demanes «modernitat» quan l'he aplicada a Salvat-Papasseit —i la vaig utilitzar entre cometes—, doncs, volia dir unes determinades coses en un article que parlava de Salvat-Papasseit. Però si ara em demanes, en aquest moment, què vol dir modernitat dins la literatura catalana, o dins la literatura en general, per mi modernitat vol dir, un poc, el que pot fer la gent de «Tecnstual», que és plantejar-se teoria i pràctica sense barra, plantejar-se que no hi ha gèneres i que tot és u, i que l'obra ho qüestiona tot i alhora no pot trencar res si aquest trencament no se produeix lligat amb un trencament personal i social total. I vol dir que en aquesta societat nostra on no hi ha aquest tipus de trencament total, sinó que hi ha minitrencaments a un nivell personal o a un nivell col·lectiu, el llenguatge que, com sempre, els segueix, vulguem o no vulguem, s'ha d'escollar i intentar reflectir aquests trencaments de la manera que se van produint. El que passa és que la parla la gent no l'escolta gens i si mires un llibre la parla desapareix total-

ment per arribar a la norma literària. I la parla, per mi, és bàsica i és important, perquè reflecteix tot això. Però els correctors no ho permeten. Jo volia publicar un text amb faltes d'ortografia i no m'ho van deixar treure, però jo trob que aquelles mateixes faltes reflectien un català desconegut, amb una sintaxi horrorosa. Llavors, no ho vaig fer per motius ideològics, perquè precisament l'opressió era tan grossa que llavors això dona armes a un tipus de gent que podrien ser els de sempre, no? Tot això s'està interlligant, interrelacionant i aquests conceptes són relativament senzills i poden tenir unes explicacions més aviat infantils, de cada dia, vull dir, d'avui. Modernitat, per ara, m'ha dit això, potser d'aquí a quinze dies et diria una altra cosa. A més a més, se dona sa santa gràcia que jo m'adono que aquest concepte no és d'aquí, de Barcelona i d'ara, sinó que, per exemple, fa quinze dies vaig coincidir amb un tio de Mèxic, i vam estar parlant... i coincidint. Modernitat en es sentit de ser d'ara i d'avui... Doncs, aquell noi també creia que hi havia unes constants dins sa teoria de sa modernitat.

A. B. Els modernistes eren la modernitat del final del segle XIX.

B. M. Bé, però la modernitat d'avui és aquesta i es pot dir modernitat d'avui entre cometes, no?

S. P. Has dit que semblava que el nostre treball estigui recolzat en quatre o cinc conceptes. I és cert que són heretats d'una tradició estrangera, però si jo m'he agafat a aquells mots ha estat perquè, aquell moment, em semblava que podien desbloquejar o podien, en fi, explicar una sèrie de coses, entens? Aquests mots, em sembla, poden servir per explicar el que fem. Ho hem aconseguit o no ho hem aconseguit. Doncs, molt bé, és igual, Però, no diu res el que t'estic dient? Jo no t'he dit res? T'he dit alguna cosa, oi? Llavors resulta que no estic fent terrorisme, sinó que estic dient una sèrie de coses. Possiblement les digui no dient. Però, quina imatge vols donar de «Tecnstual»? A,B,C, tres, un; tres, dos? I és que jo el que intento explicar són

les altres coses, per dir-ho d'alguna manera. I és que jo crec que té molta marxa aquesta entrevista, tu!

A. B. Hi estic d'acord. Crec que és molt productiva, però certes respostes em recorden la presentació que es féu de «Tectual» a l'Ateneu. Cada vegada que se us preguntava una cosa en concret, nyaca!, tornàveu la pregunta, ho qüestionàveu tot i era molt difícil avançar. Es va arribar a un *impasse* absolut.

S. P. L'única resposta que es podia donar era, nyaca!, no se'n podia donar una altra.

A. B. Però el senyor Ics estava molt preocupat i molt interessat a conèixer la vostra opinió.

S. P. Es va intentar explicar... Llavors se'ns va dir: ens esteu agredint. No és un problema nostre. Què esperaven, que nosaltres allà representéssim un paper, que fóssim un mirall del que ells esperaven que fóssim.

C. M. Acceptar una mica el joc. La pregunta era què volia dir un text i la pràctica concreta de «Tectual».

S. P. Has introduït una paraula que és important: acceptem el joc, entens? El seu joc volia dir. Bé, molt bé, aleshores calia dir «Tectual» és... etc. No, això jo no ho diré mai. Que potser és una putada, però, vols que et digui una cosa? ¿Vols que t'expliqui els atacs que m'estan fent ells constantment cada dia? És que ells són la ideologia dominant. Llavors el que m'estan demanant és que estigui representant un paper que és el que ells volen. I que faci de mirall de les seves aspiracions. Doncs, que els donin pel cul, tu. És clar que els agrediré i més si pogués.

B. M. Jo no crec que la terminologia a què ens hem referit abans sigui tan buida. Els que hem utilitzat aquests conceptes hem donat sempre un tipus de plantejament que no queia dins es buit. Que fos més o menys seriós, rigorós, maquíssim, mimètic, etcètera, etcètera, potser sí, però seria, com a mínim, per desembafar, per crear un cert tipus de subversió. I, fins i tot, si hagués estat dins es buit, que jo no crec que hi fos, just per a crear aquesta subversió, a mi ja me funcionava. I cal dir, i és molt important, que aquells

mots me feien trempera. I me feien trempera i me feien escriguera i me meravellaven i m'enlluernaven i eren plens i no tenien res de buits. I el que me cabreja és que provoquin una actitud d'agressió o crítica, perquè darrera sembla que hi hagi implícita una acusació com d'un ús o utilització gratuïta. I no ho són pas de gratuïts. I vull afegir que jo, per exemple, no crec en sa literatura com una eina meravellosa de comunicació. Literatura igual a comunicació de llenguatge, no, no. Això va lligat amb sa representació sobre versemblances, sobre naturalisme. Jo no conto res, perquè és que no sé com comença ni com acaba. I, no obstant això, conto moltes coses, però sense contar una història amb un començament, un desenllaç, un temps, uns elements de tipus realista-naturalista...

C. M. A aquestes hores de la matinada em sembla que seria convenient recordar que es tractava de parlar sobre «Tectual», la gent que el fa, saber què opinaven sobre literatura i sobre el que envolta la literatura. En aquest sentit, però, almenys sí que ha quedat clara una cosa: que som gent molt diversa i que cadascú donarà una imatge diferent del que pensa i de la seva pràctica literària.

S. P. Doncs, matem-ho en un bar i punt. Bé, és que els punts estan per subvertir-los. És clar, tu. No depèn del punt. No sóc jo qui ha de dir punt o no punt. És la marxa que portem tots plegats aquí, tots els que hi som en aquest moment. En la mesura que hi som, en aquests moments, aquí, entens? És clar que la nostra marxa no soluciona res, i xerrar tampoc. Tant de bo pogués solucionar coses, però mira, no; per més que ens esforcem, no passa res, tu...

Addendum: Qüestionari a Carles H. Mor

1) *Què penses de l'actual situació de la literatura catalana?*
Entre les moltes apreciacions que, com és lògic, en diversos sentits i nivells podria explicitar en aquest respecte, aquí em sembla bàsic de destacar-ne una: la literatura catalana actual perpetua els codis realistes-naturalistes propis de

l'idealisme burgès del segle XIX. És només en poesia on hi ha algunes coses interessants en tant que aporten elements que trenquen amb la literatura idealista. El to general, però, és conseqüència de la limitació del marc de les tècniques de la representació de la realitat (tècniques narratives descriptives i discursives). Aquestes són les úniques eines amb què hom treballa, tot modificant-les i alterant-les contínuament, i àdhuc emmascarant-les, però mai no qüestionant-les d'arrel, i, per tant, no transgredint-les tampoc mai. Aquestes tècniques, suport de la pràctica literària dominant, conseqüència de la concepció idealista de la literatura, són, des del meu punt de vista, les que cal transgredir a través de la pràctica i de la teoria.

2) *Com articules la teva pràctica literària en relació a la literatura catalana actual?*

La meva pràctica i la d'altra gent que treballen de manera similar s'inscriuen a la literatura catalana no pas com a pràctiques d'avantguarda, en l'accepció ja tradicional d'aquest terme: l'etiqueta d'avantguarda és tranquil·litzadora i còmoda, com totes les classificacions, i més en aquest moment en què és necessari omplir el buit que hi ha al presatge de la literatura catalana d'avantguarda actual.

Concebo el camp de la producció literària com un espai de confrontació de pràctiques (i, per tant, de lluita ideològica). En un aspecte d'aquesta lluita se situen la meva pràctica i la d'altra gent, les quals pràctiques, per molt diverses raons, no han pogut trobar un lloc de publicació (jo, per exemple, tinc impossibilitat de publicar els quatre llibres de ficció que he escrit), lloc de publicació que sí que haurien trobat a qualsevol altra cultura que no patís a causa de la repressió lingüística, cultural i política, i a causa de la ideologia de defensa de la cultura catalana, ideologia que a hores d'ara ja només suposa un llast molt perjudicial justament per a la cultura que es pretén defensar.

Endemés, la meva pràctica, igual que la d'altres, és una negació de la literatura descriptiva-narrativa-discursiva.

Negar mitjançant una pràctica, tanmateix, suposa també afirmar. Afirmar, en aquest cas, una escriptura que parteix d'uns supòsits ideològics, teòrics i pràctics, que no són (que transgredeixen) els del naturalisme-realisme més o menys dissimulat o no, i que és el que impera a les lletres actuals, catalanes i no catalanes.

3) *Per què i com has arribat a la teva pràctica concreta?*
Tothom té sempre una posició ideològica, teòrica i pràctica. Ningú no pot no tenir-la. I, en qualsevol cas concret, explicar per què i com s'hi ha arribat —o s'hi està de passada— és d'una complexitat pràcticament inabastable: experiències, vivències, circumstàncies, lectures, el treball (la pràctica) sobre el llenguatge, etc. Tot un magma, doncs, impossible de descriure o d'explicar si no s'agafa per parcel·les, per parcialitats, per fragments no sols d'un enorme *puzzle*, sinó de molts, com és el cas de tothom.

4) *¿Hi ha hagut una racionalització i una anàlisi del procés, o hi has arribat per actituds més aviat intuïtives?*

És, sobretot, una opció; una opció sustentada, com totes les opcions, per molts suports de distinta mena i més o menys sòlids i alhora confluents i contradictoris. Hi ha elements, a la meva opció, d'un suport o suports teòrics afortunadament no del tot construïts i delimitats. El treball sobre aquests elements, juntament amb altres treballs, permet, si més no, de desbloquejar l'atzucac en què es troba actualment, crec, la teoria, la crítica i la pràctica de la literatura als nostres països.

Els elements teòrics de què parlava permeten aproximacions a unes anàlisis concretes d'aspectes concrets de la canviant realitat social, política, cultural, literària, etcètera. Aquestes anàlisis aproximatives, si no del tot explicitades i sistematitzades amb rigor per mi —cosa, d'altra banda, del tot impossible per part de qualsevol individu i, a més a més, en certa mesura prescindibles per a aquest individu i per a les seves pràctiques—, sí que estan d'alguna

manera implícites i subjacents (i més o menys treballades) en els meus plantejaments en tant que subjecte que, entre altres coses, escriu.

5) *¿Què signifiquen per a tu conceptes com «materialitat», «productivitat», «llenguatge», «transgressió» i «ideologia»?* Són conceptes, elements teòrics que juntament amb molts altres formen el suport o suports teòrics dels quals parlàvem. Definir aquí, en un curt espai, aquests conceptes en abstracte no és impossible, però necessitaria un treball com de diccionari, i, en un diccionari, cada definició és construïda amb paraules, conceptes, que remeten a la seva pròpia definició feta al mateix diccionari. És a dir, materialitat, productivitat, transgressió, etc., són conceptes que només tenen una significació ajustada dins el seu context teòric, significació que, tanmateix, pot ser copsada o entesa quan els conceptes són aplicats a algun aspecte concret d'alguna realitat concreta i a través d'un discurs determinat (un assaig, un article, una crítica, una opinió, etc.). Si, malgrat tot això, intentés de definir aquests conceptes aquí, breument i en abstracte, encara que ho exemplifiqués, cauria en un reduccionisme i en un esquematisme de «Reader Digest» que l'únic que faria seria desvirtuar els conceptes en qüestió.

6) *Quina funció dónes a la literatura que defenses i realitzes?*

De funcions, la pràctica de la literatura en té moltes o poques, segons com se miri. La bàsica, segurament, és la del plaer d'escriure, que alhora que una funció és també una motivació. Quant a una de les funcions de la meua pràctica a l'interior de la literatura catalana actual: la d'arribar a ser (mitjançant la seva publicació) un dels aspectes de la confrontació de pràctiques literàries.

I pel que fa a una de les seves funcions de cara al lector: fer-lo treballar, si és que vol «entendre» textos com els meus, en tant que subjecte-lector i no en la direcció habitual, tradicional, sinó fer-li fer un esforç, que és necessari per a la

«comprensió» de textos similars als meus, en direcció a vèncer la inèrcia d'una lectura teleològica, d'uns hàbits-prejudicis-deformacions culturals que comporten, davant textos que es contraposen als tradicionals, la recerca gairebé morbosa d'una finalitat exterior al text, d'un rerafons, d'una segona intenció oculta darrera la mera materialitat del text; materialitat que el lector ha de treballar, ha de fer funcionar per tal de produir sentit o sentits (que no resultaran ni narratius, ni discursius), treball que li pot aportar plaer, un plaer de la lectura que no és el tradicional.

Per consegüent, una funció de les pràctiques en la línia que jo segueixo és la transformació de l'escriptura i la transformació de la lectura, del subjecte-escriptor i del subjecte-lector en tant que tals. Es tracta, com proposava Joyce, d'escriure no sobre alguna cosa, sinó d'*escriure alguna cosa*, i, per tant, no de llegir sobre alguna cosa, sinó de *llegir alguna cosa*, tot creant, així, entre el lector i el text un espai de productivitat on poden emergir uns sentits possibles que no són mai els de la lògica discursiva.